

Key words: Ukrainian vanguard painting, vanguard artists, national style, native historiography.

UDC 0744.328.52

UKRAINIAN VANGUARD PAINTING AS THE SUBJECT OF SCIENTIFIC RESEARCH IN THE NATIONAL HISTORIOGRAPHY

Kostiuk Larisa, historical sciences candidate, associate professor,
Rivne state humanitarian university, Rivne;

Novachuk Anatoliy, student in the master's programme in major,
Rivne state humanitarian university, Rivne

The aim of this article is to identify the characteristic features of the Ukrainian vanguard painting as a subject of scientific researches in native historiography.

Research methodology is based on the culturological method of analysis that aims to identify those issues which are resolved in science and the formulation the problems which are worth investigating.

Results. Taking into account the growth of interest in the hushed pages of native culture, the Ukrainian scientists in the late XX-th – at the beginning of the XXI centuries implemented a number of new fundamental research in the sphere of systematization the vanguard artists' works and their descriptions, reveal vanguard art issues in historical and cultural context. Significant arsenal of scientists direct their efforts to the objective attainment of this unique phenomenon in the history of culture, enter the vanguard painting in Ukrainian art space (D.Gorbachov, O.Noha, R.Yatsiv, Ya. Kravchenko and others).

At the same time such liability issues must be worked out: of artists' practical activities in the focus vanguard art; the interaction of Ukrainian vanguard and Russian art; the expression of a national style in the vanguard ideological and aesthetic directions; dialectic searches the founders of Ukrainian vanguard between the national focus and direction «moving to Europe»; the influence of Ukrainian Cubo-futurism on the development of modern movements abstraction, constructivism in the visual arts and so on. The development of these and other issues of Ukrainian vanguard will provide an opportunity to deepen sociocentric concept of Ukrainian culture for the futher perspective.

Novelty. The promising research directions of Ukrainian vanguard are indentified in the article.

The practical significance. The article matter can be used for further research in vanguard art in the national historiography.

Key words: Ukrainian vanguard painting, vanguard artists, national style, native historiography.

Надійшла до редакції 1.11.2016 р.

УДК 792.8 (091)= 7.034:792.82:7.071.2

ДИЗАЙН У МИСТЕЦТВІ

Кожеков Олександр Васильович, професор кафедри живопису та композиції,
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, м. Київ
innavegera@gmail.com

Розглянуті особливості ролі й значення дизайну в мистецтві. Запропоноване визначення дизайну в різних наукових концепціях. Проаналізовані витоки культурологічних досліджень зв'язку дизайну й мистецтва.

Розглянута кореляція дизайну не лише з культурними та мистецькими традиціями, але й філософією, екологією й іншими галузями суспільного знання. При цьому дизайн розглядається і як загальносвітовий, і як національний феномен.

Ключові слова: дизайнер, мистецтво, культурологія, графіка, художньо-декоративні засоби, соціокультурне явище, проектування, практика, стиль, напрям, історія, теорія, постмодернізм

Постановка проблеми. Дизайн є одним із найважливіших концептів сучасності. Оскільки існує значне число трактувань поняття «дизайн», так само науковцями висунуто і безліч концепцій відносно ролі дизайну в мистецтві минулого й сучасності. Ще у 1950 р. західний дослідник Е. Кауфман стверджував: «Гарний дизайн – це ретельне поєднання форми й функції, розуміння загальнолюдських цінностей, що реалізується в промисловому виробництві для потреб демократичного суспільства» [16; 38].

У різний період поняття дизайну набувало множинних трактувань, що віддзеркалювали його багатогранні аспекти. Проте наріжним стрижнем поняття дизайну, що не втратило своєї актуальності й сьогодні, стала категорія художньої проектності.

За В.Даниленком дизайн – вид художньої діяльності, метою якої є проектування штучного середовища, що оточує людину та гармонує з природним [5; 9]. При цьому графічний дизайн дослідник визначає як художньо-проектну діяльність, основним засобом якої є графіка. Мета цієї діяльності – візуалізація інформації, призначена для масового поширення за допомогою поліграфії, кіно, телебачення, а також створення графічних елементів для промислових виробів й предметного середовища [5; 10].

Має місце зв'язок даної проблеми з важливими завданнями ряду наукових дисциплін. Дизайн у мистецтві досліджується в рамках мистецтвознавства та комплексу наук про дизайн – історії, теорії, освіти, геометрії дизайну, теорії кольору тощо.

Останні розвідки з наукової проблеми. Дизайну як синтетичній формі і прояву мистецтва присвячені тисячі зарубіжних та вітчизняних досліджень (дисертацій, монографій, наукових статей). Упродовж останніх років (2016-2017) до питання теорії й практики дизайну зверталася низка українських науковців – К.Пушкарьова, М.Кочевих [11], Л.Іванова, С.Котлік, С.Малих [7] тощо. Серед дисертаційних праць відносно сфери дизайну за останній два роки захищені роботи Ю.Бондарчук щодо принципів проектування дитячого ігрового середовища в закладах громадського призначення [3], Г. Брюханової стосовно професійної підготовки майбутніх фахівців із дизайну друкованої продукції в Україні [4], Р.Дьяченко відносно формування дизайну інтер'єрів ресторанних закладів України [6] та ін. Водночас, з огляду на наявність значного числа невіршених наукових питань у рамках даної теми, *метою* цієї статті є систематизація й узагальнення наукових концепцій про роль дизайну в різних проявах сучасного мистецтва.

Вклад основного матеріалу. Оскільки значення дизайну в мистецтві є вельми широкою проблемою для вивчення, доцільним вбачається зосередитися, насамперед, на тих положеннях наукової думки, де зв'язок дизайну з мистецтвом висвітлений найбільш повно.

У статті 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права», твори художнього дизайну віднесені до творів образотворчого мистецтва [1]. Виходячи з інших нормативно-правових актів України (та їх проєктів), зокрема Рекомендацій щодо забезпечення правомірності створення та використання творів дизайну, вказані твори призначені для надання естетичних якостей товарам повсякденного вжитку, промисловій продукції та середовищу проживання людини [12].

Наукове осмислення дизайну відбувалося з середини ХХ ст., насамперед у рамках постмодерністської парадигми, зокрема у роботі британського історика дизайну й архітектури Н.Певснера «Піонери сучасного дизайну» (1949 р.). В 1961 р. у своєму есе «Повернення до історизму» він розглядає постмодернізм із погляду небажаної, але все більш очевидної тенденції до стилістичного еkleктизму. Це є однією з характеристик дизайну постмодернізму [16; 77]. У зарубіжних дослідженнях особливу увагу приділено методам дизайну, зокрема Г.Саймон у книзі «Науки штучно створеного» (The Sciences of the Artificial) [20] піднімає проблеми дизайну як такі, що є надто складними для вирішення, оскільки в той період не існувало жодної наукової методології у зазначеній сфері.

У подальшому мистецтвознавчі й філософські питання дизайну були висвітлені в дослідженнях Р.Вентурі [21] й М.Маклюєна [9] і ін. Зокрема, американський архітектор, дизайнер і педагог Р.Вентурі у книзі «Складності і протиріччя архітектури» (1966 р.) зауважував, на прикладі архітектурного мистецтва, що в дизайні не можна дотримуватись лише білої або чорної сторони, виступаючи при цьому за гібридні форми та їх взаємозаміну [21].

Дизайн корелює з культурними та мистецькими традиціями, екологією, філософією та іншими галузями суспільного знання. Про зв'язок дизайну з культурою й мистецьким життям наголошували Є.Абаїмова [2], В.Даниленко [5], Г.Приходько [10], І.Рижова [13-15], О.Шапаренко [18], інші науковці й практики. О.Шило переконаний щодо розповсюдження в постмодерністському дизайні ідей індивідуалізації й унікалізації візуального досвіду, межі якого розширюються, а всезагальність втрачається [19; 346].

Культурологічний підхід до дизайну розглядається в монографії російської дослідниці К. Кондратьєвої [8], яка вивчає екологічне середовище з позиції семіотичного підходу, наголошуючи, що це середовище саме по собі є засобом передачі інформації або комунікативним засобом, що пов'язує простір і час. У контексті вказаного, можна розглядати культуру дизайну як величезний багаточасовий текст, записаний різноманітними шрифтами й алфавітами в різних сферах культури і мистецтва.

Середовище як центр існування художніх форм, їх синтезу та ідейно-естетичного наповнення, на думку К.Кондратьєвої, передбачає включення сукупності художньо-декоративних засобів, об'єктів кольорової графіки та пластики в міське середовище, а засобів театралізації, видовищності в міський дизайн. Як вважає при цьому дослідниця, дизайн розкривається через арсенал монументально-декоративних форм і засобів формування художньо-емоційного потенціалу. «На думку ряду дизайнерів, предметний світ повинен стати носієм нової функції, яка визначила б соціальну поведінку людини в суспільстві...» [8; 7].

К.Кондратьєва наголошує на тому, що середовище складова дизайну в мистецтві виводить на перше місце розбудови гармонійних стосунків людини з навколишнім проектуванням. У такий спосіб екологічна складова архітектурної і дизайнерської практики актуалізує питання співіснування людини і природи. Головними показниками цього існування виступає сприйняття індивідом себе як частини природи. Отже, природне середовище існування – засіб ототожнення себе як частини цілого. Звідси, дизайн починає виконувати функцію гармонійного поєднання духовних, творчих й інтелектуальних цінностей та виступає джерелом задоволення морально-етичних потреб [8; 60].

Є.Абаїмова, як і її західні колеги, досліджує дизайн як продукт постіндустріального суспільства, аналізуючи при цьому проблеми дизайну в аспекті існування національних культур. На думку дослідниці, дизайн відрізняється від художньої і технічної діяльності тим, що художня діяльність завжди переслідує досягнення краси кінцевого твору, а технічна діяльність пов'язана з точністю проектування [2; 12]. Дизайн, на її переконання, не орієнтований на ці напрями, його мета створення відповідної форми, призначеної для певної

мети. Відповідно, вважає С.Абаїмова, дизайн не пов'язаний з формальним досягненням краси або використанням технічних засобів, він характеризується задумом та його реалізацією в предметному оточенні та за допомогою предметних засобів [2; 14].

Уже згаданий В. Даниленко переконаний у двоїстій природі дизайну, зокрема, з одного боку, розглядає його національні тенденції, а з іншого – дає характеристику дизайну як світового феномену. При цьому, на його думку, сутність дизайну істотно диференціюється у різних регіонах світу. Наразі позанаціональна складова цієї двоїстої сутності найактивніше «генерувалася» дизайном Великої Британії, Німеччини, США. Натомість національна складова двоїстої природи дизайну найяскравіше виявилася у Фінляндії, Італії, Японії. В.Даниленко стверджує, що «...дизайн сприймає від оточуючого світу інтеграційні, об'єднавчі, міжнаціональні віяння та, дещо модифікуючи їх, віддає тому ж світу в інтернаціональному вигляді» [5; 11].

Вагомим аспектом ролі дизайну в мистецтві є гармонізація відносин суспільства та особистості, про що відзначає І.Рижова [14]. Явище дизайну є універсальним феноменом, що охоплює різні сфери людської діяльності, виступаючи при цьому чинником соціокультурної комунікації та основою й вимірів особистості і її сприйняття. Як соціокультурне явище дизайн корелює з розумінням людини як джерела «сутнісних сил», які виступають каталізатором гармонії у просторі.

В епоху тотальної глобалізації змінюються підходи до розуміння дизайну, оскільки змінюється сприйняття людини, що стає більш технологізованим. І. Рижова розглядає дизайн як унікальну проектну й творчо-перетворюючу діяльність, спрямовану на формування гармонійного середовища, а також описує нові напрями дизайну в мистецтві: постмодерністський дизайн, деконструктивістський дизайн, нелінійний дизайн. Зазначене вказує на новітні тенденції у розвитку дизайну при переході від «філософії нестабільності» до гармонійної взаємодії людини і суспільства, спрямованої на адаптацію сучасної особистості до змін мінливого середовища [14; 9]. Тому зміст та форма у дизайні розглядається як «такі максими, в контексті яких під формою розуміється конфігурація культурних смислів, індексів, парадигм, композицій, стилістичних компонентів культурно-дизайнерського простору, а уже сам витвір творчості розуміється як знаково-структурна і семіотично-художня естетична модель системи в кореляції з виявленням антропокреативних потенцій» [15; 222]. Крім того, заслуговує на визнання думка автора про те, що в дизайні загалом та окремих його видах, особливу комунікативну роль відіграє граматично фіксований спосіб знакового закріплення соціокультурних смислів [13; 70].

У першій половині 2010-х років вітчизняні науковці активно розглядали роль дизайну в окремих сферах мистецтва. Зокрема, Н. Сбітнева провела мистецтвознавчий аналіз проблем сучасного графічного дизайну та розглянула перспективи його подальшого розвитку. Автор вказує на суттєві зміни, що відбулись у традиційному дизайні: «Застосування нових сучасних технологій, з одного боку, відкрило перед графічним дизайном необмежені можливості в плані створення і обробки зображення і шрифту ...» [17; 53].

Можна погодитися з думкою автора щодо проблеми «засмічення» візуального простору та підвищення вимог комунікативного середовища до якості дизайну: «Це змушує фахівців шукати ефективніші засоби дії, нові форми подачі, розраховані на реципієнта, не готового прочитувати довгі (як вербальні, так і невербальні) візуальні тексти» [17; 54]. Витоки цього Н.Сбітнева вбачає в авангардній сутності постмодернізму: «...розмивання звичного стереотипу сприйняття, використання нонсенсу, цитат, алюзій, парафраз та інших подібних художніх прийомів сприяло появі у графічному дизайні початку XXI сторіччя антидизайнерського, «сміттєвого» підходу» [17; 54]. Також дослідниця актуалізує питання створення національного графічного мистецтва, що є головним вектором розвитку вітчизняного дизайну. Вона наголошує на важливості «пошуків елементів візуальної ідентифікації країни, які могли б гідно представляти імідж держави на міжнародній арені» [17; 54].

Розглянувши вищевикладені оригінальні концепції розвитку дизайну в мистецтві, важливо відзначити, що за всю історію мистецтва проблема порозуміння між творцем і глядачем виникала досить рідко. Сьогодні ж превалювання стилю над змістом у всьому, що прийнято називати дизайном, викликає як мінімум здивування. Це важко назвати порядком із хаосу, оскільки безліч проявів дизайну, що проникають до нашого життя через різні прояви, у т.ч. через засоби масової інформації, цілком відповідають духу часу.

Значення дизайну в мистецтві можна зрозуміти, лише простеживши поєднання живопису, архітектури, промислового й графічного дизайну, побачивши при цьому, яку роль у заплутаному процесі створення дизайну відіграють зміст та форма, і усвідомивши, що в дизайні також виражаються думка, точка зору й соціальна відповідальність.

Дизайн – це більше, ніж упорядкування й компонування візуального матеріалу. Дизайн – це привнесення цінностей і змістів, освіта, спрощення, роз'яснення, перетворення, облагороджування, перебільшення переконання й, можливо, навіть розвага. Дизайн розширює наше сприйняття, множить наш досвід і загострює наш мистецький «зір», будучи при цьому продуктом почуття й розуму, ідеї, що виникла в голові дизайнера, що (як сподівається дизайнер) передасться глядачеві й спрацює в його свідомості [16; 14].

Судження про дизайн у мистецтві формуються, виходячи з двох типів оцінок: символічної, або асоціативної (зовнішньої), і формальної (внутрішньої). Символічні оцінки значною мірою є суб'єктивні й жодного відношення не мають до дизайну або мистецтва як такого, будучи найчастіше засновані на звичці, слухах, чужій думці, особистих факторах, забобонах, непорозумінні, тобто соціальних, психологічних, політичних, фінансових і навіть релігійних факторах.

Натомість внутрішня оцінка стосується естетики й власне дизайну (зовнішній вигляд твору мистецтва, його візуальна якість) безвідносно до того, що воно персоніфікує. Якщо зовнішні оцінки відносяться до змісту,

то внутрішні – до краси. Її складно виміряти і тут значення мають такі фактори, як талант, ерудиція, смак, сприйнятливність, досвід і візуальне чуття. При визначенні ролі дизайну в мистецтві варто також пам'ятати, що принципи лаконізму й співрозмірності, закони кольору, ритму й навіть сюжету однаково працюють у будь-якому матеріалі. Ця форма неупереджена, вона існує й розвивається поза часом, простором, державами, школою або стилем.

Підсумовуючи основні положення даної статті, ми дійшли таких *висновків*:

1. Науковий апарат дизайну вже давно сформований плеядою талановитих зарубіжних і вітчизняних дослідницьких. Термінологічне осмислення дизайну відбувалося з середини ХХ ст., насамперед у рамках постмодерністської парадигми. Дизайн корелює з культурними та мистецькими традиціями, філософією, екологією та іншими галузями суспільного й гуманітарного знання. Фактично дизайн являє собою ієрархічну структуру, виражену засобами фактури матеріалу, простору й контрасту, рівноваги й пропорцій, орнаментів і повторів, розміру, масштабу й форми, кольору й щільності, текстури та ваги. Можна розглядати культуру дизайну як величезний багатшаровий текст, записаний різноманітними шрифтами й алфавітами в різних сферах культури і мистецтва. Однак дилема «мистецтво або виробництво» у сфері дизайну неминуча.

2. Роль дизайну в мистецтві у концентрованому вигляді може бути виражена тим, що він пов'язаний зі створенням естетично досконалого, тобто прекрасного оточення. При цьому дизайн не пов'язаний з формальним досягненням краси або використанням технічних засобів, натомість характеризується задумом та його реалізацією в предметному оточенні та за допомогою предметних засобів. Водночас роль дизайну в мистецтві істотно диференціюється у залежності від регіону світу.

3. В епоху тотальної глобалізації змінюються підходи до розуміння дизайну, оскільки змінюється сприйняття людини, яке стає більш технологізованим. Тому в сучасному мистецтві, крім традиційних – промислового й графічного дизайну – можна виділити інші види – постмодерністський, деконструктивістський, нелінійний дизайн та ін. Разом із тим, середовищна складова дизайну в мистецтві виводить на перше місце розбудову гармонійних стосунків людини з навколишнім проектуванням. Важливо наголосити й на ролі професії дизайнера у мистецтві, адже для багатьох творців мистецтво та дизайн є культурною місією, при цьому життя і творчість нероздільна, а «символи віри» для них – це рівні поверхні, прості матеріали й стриманість виразних засобів.

Безсумнівно, що дана тема має значні *перспективні напрями для подальшого дослідження*. Серед імовірно найбільш актуальних із них – вивчення ролі дизайну в мистецтві метамодернізму – сукупності стилів і напрямів культури з початку 1990-х років і дотепер, що прийшло на зміну поняттю постмодернізм. Іноді метамодернізм також називається пост-постмодернізмом і важливу роль в його дослідженні належить вивченню відповідних напрямів дизайну. Вже зараз можна стверджувати, що стиль постмодерну в дизайну ХХІ ст. завершений, незважаючи на те, що його дискурсивні стратегії і його ідеологічна критика досі тривають так само, як вони тривають і відносно модернізму. На нашу думку, художня мова дизайну пост-постмодернізму все ще потребує нового дослідницького осмислення і вироблення відповідної наукової термінології.

Список використаної літератури

1. *Закон України «Про авторське право і суміжні права»* // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994. – № 13. – Ст. 64.
2. *Абаимова Е. Л.* Дизайн как общекультурный и национальный феномен : дисс. ... канд. филос. наук : 24.00.01 / Абаимова Е. Л.; [Юж. федер. ун-т]. – Ростов-на-Дону, 2009. – 147 с.
3. *Бондарчук Ю. С.* Принципи проектування дитячого ігрового середовища в закладах громадського призначення : автореф. дис. ... канд. миств. : 17.00.07 / Бондарчук Ю. С. ; Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв. – Харків, 2017. – 20 с.
4. *Брюханова Г. В.* Професійна підготовка майбутніх фахівців з дизайну друкованої продукції в Україні (60-ті роки ХХ – початок ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Брюханова Г. В. ; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – Київ, 2016. – 22 с.
5. *Даниленко В. Я.* Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури : монографія / В. Я. Даниленко. – Харків : ХДАДМ : Колорит, 2005. – 243 с.
6. *Дьяченко Р. В.* Формування дизайну інтер'єрів ресторанних закладів України ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. ... канд. миств. : 17.00.07 / Дьяченко Р. В. ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ, 2016. – 20 с.
7. *Иванова Л. А.* Дизайн в рекламе : монография / Л. А. Иванова, С. В. Котлик, С. В. Малых ; Одес. нац. акад. пищевых технологий. – Одесса : Астропринт, 2016. – 266 с.
8. *Кондратьева К. А.* Дизайн и экология культуры / К. А. Кондратьева. – М. : МГХПУ им. Строганова, 2000. – 105 с.
9. *Маклюэн М.* Понимание Медиа: внешние расширения человека / пер. с англ. В. Г. Николаева. – М. : Гиперборея; Кучково поле, 2007. – 464 с.
10. *Приходько Г. Ю.* Проблемы культурной идентичности в современном дизайне / Г. Ю. Приходько, Н. В. Анисимов [Электронный реурс]. – Режим доступа : http://www.rusnauka.com/22_DNI_2014/Philosophia/4_174780.doc.htm.
11. *Пушкарьова К. К.* Матеріалознавство для архітекторів та дизайнерів / К. К. Пушкарьова, М. О. Кочевих. – Київ : Ліра-К, 2017. – 424 с.

12. *Рекомендації щодо забезпечення правомірності створення та використання творів дизайну* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sips.gov.ua/ua/recdiz.html>.
13. *Рижова І. С.* Дизайн як соціальний феномен в історичному контексті філософського дискурсу / І. С. Рижова // Гуманітарний вісник Запорізької держ. інженерної акад. – 2005. – Вип. 23. – С. 62-75.
14. *Рижова І. С.* Дизайн як фактор гармонізації відносин суспільства і особистості: методологічні засади : автореф. дис... д-ра філософ. наук: 09.00.03 / І. С. Рижова / Ін-т вищ. освіти АПН України. – Київ, 2008. – 32 с.
15. *Рижова І. С.* Концепція розвитку дизайнерської творчості як специфічного способу самореалізації особистості і вільного освоєння світу / І. С. Рижова // Гуманіт. вісник Запорізької держ. інженерної акад. – 2013. – Вип. 55. – С. 219-234.
16. *Рэнд П.* Дизайн: форма и хаос / П. Рэнд; [пер. с англ. И. Форонова]. – М. : Изд-во Студии А. Лебедева, 2013 – 244 с.
17. *Сбітнева Н. Ф.* Графічний дизайн України початку III тисячоліття: проблеми та перспективи розвитку / Н. Ф. Сбітнева // Вісник Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архитектура. – 2011. – № 6. – С. 52-55.
18. *Шапаренко Е. Н.* Концептуальные проблемы теории постмодернизма в дизайне / Е. Н. Шапаренко // Вісник Харків. держ. акад. дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архитектура. – 2007. – № 7. – С. 161-165.
19. *Шило А.* Концепции реальности, «паттерны видения» и проблематика визуального искусства конца XX – начала XXI вв. / А. Шило // Світогляд – Філософія – Релігія. – 2013. – Вип. 4. – С. 336-347.
20. *Herbert A. Simon.* The Sciences of the Artificial. – M.I.T. Press, Cambridge, Mass., 1969.
21. *Robert Venturi.* Complexity and Contradiction in Architecture. – New York: The Museum of Modern Art Press, 1966.

References

1. *Zakon Ukrainy* «Pro avtorske pravo i sumizhni prava» // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 1994. – № 13. – St.64.
2. *Abaimova E. L.* Dizajn kak obshhekul'turnyj i nacional'nyj fenomen : dissertacija ... kandidata filosofskih nauk : 24.00.01 / Abaimova Evgenija Leonidovna; [Juzh. feder. un-t]. – Rostov-na-Donu, 2009. – 147 s.
3. *Bondarchuk Yu. S.* Pryntsypy proektuvannia dytiachoho i hrovoho seredovyscha v zakladakh hromadskoho pryznachennia : avtoref. dys. ... kand. mystetstvoznavstva : 17.00.07 / Bondarchuk Yuliia Serhiivna ; Kharkiv. derzh. akad. dyzainu i mystetstv. – Kharkiv, 2017. – 20 s.
4. *Briukhanova H. V.* Profesiina pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z dyzainu drukovanoi produktsii v Ukraini (60 roky XX – pochatok XXI st.) : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Briukhanova Halyna Viacheslavivna ; Kyiv. un-t im. Borysa Hrinchenka. – Kyiv, 2016. – 22 s.
5. *Danylenko V. Ya.* Dyizain Ukrainy u svitovomu konteksti khudozhno-proektnoi kultury : [monohrafiia] / V. Ya. Danylenko. – Kh. : KhDADM : Koloryt, 2005. – 243 s.
6. *Diachenko R. V.* Formuvannia dyzainu interieriv restorannykh zakladiv Ukrainy XX – pochatku XXI stolittia : avtoref. dys. ... kand. mystetstvoznavstva : 17.00.07 / Diachenko Roksolana Viktorivna ; Kyiv. nats. un-t kultury i mystetstv. – Kyiv, 2016. – 20 s.
7. *Ivanova L. A.* Dizajn v reklame : monografija / L. A. Ivanova, S. V. Kotlik, S. V. Malyh ; Odes. nac. akad. pishhevnykh tehnologij. – Odessa : Astroprint, 2016. – 266 s.
8. *Kondrat'eva K. A.* Dizajn i jekologija kultury / K. A. Kondrat'eva. – M. : MGHPU im. Stroganova, 2000. – 105 s.
9. *Maklujen M.* Ponimanie Media: vneshnie rasshireniia cheloveka / perevod s anglijskogo V. G. Nikolaeva. – M. : Giperboreja; Kuchkovo pole, 2007. – 464 s.
10. *Prihod'ko G. Ju.* Problemy kul'turnoj identichnosti v sovremennom dizajne / G. Ju. Prihod'ko, N. V. Anisimov [Jelektronnyj reurs]. – Rezhim dostupa : http://www.rusnauka.com/22_DNI_2014/Philosophia/4_174780.doc.htm.
11. *Pushkarova K. K.* Materialoznavstvo dlia arkhitektoriv ta dyzaineriv / K. K. Pushkarova, M. O. Kochevykh. – K. : Lira-K, 2017. – 424 s.
12. *Rekomendatsii shchodo zabezpechennia pravomirnosti stvorennia ta vykorystannia tvoriv dyzainu* [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://sips.gov.ua/ua/recdiz.html>.
13. *Ryzhova I. S.* Dyizain yak sotsialnyi fenomen v istorychnomu konteksti filosofskoho dyskursu / I. S. Ryzhova // Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii. – 2005. – Vol. 23. – S. 62-75.
14. *Ryzhova I. S.* Dyizain yak faktor harmonizatsii vidnosyn suspilstva i osobystosti: metodolohichni zasady : avtoref. dys... d-ra filosof. nauk: 09.00.03 / I. S. Ryzhova / In-t vyshch. osvity APN Ukrainy. – K., 2008. – 32 s.
15. *Ryzhova I. S.* Kontseptsiiia rozvytku dyzainerskoi tvorchosti yak spetsyfychnoho sposobu samorealizatsii osobystosti i vilnoho osvoinnna svitu / I. S. Ryzhova // Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii. – 2013. – Vol. 55. – S. 219-234.
16. *Rjend P.* Dizajn: forma i haos / Pol Rjend; [per. s angl. I. Foronova]. – M.: Izd-vo Studii Artemija Lebedeva, 2013 – 244 s.
17. *Sbitnieva N. F.* Hrafichniy dyzain Ukrainy pochatku III tysiacholittia:problemy ta perspektyvy rozvytku / N. F. Sbitnieva // Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv. Mystetstvoznavstvo. Arkhytektura. – 2011. – № 6. – S. 52-55.

18. *Shaparenko E. N.* Konceptual'nye problemy teorii postmodernizma v dizajne / E. N. Shaparenko // Visnik Harkivs'koї derzhavnoї akademii dizajnu i mistectv. Mistectvoznavstvo. Arhitektura. – 2007. – № 7. – S.161-165.

19. *Shilo A.* Konceptii real'nosti, «patterny videnija» i problematika vizual'nogo iskusstva konca HH – nachala HHI vv. / A. Shilo // Svitogljad – Filosofija – Religija. – 2013. – Vol. 4. – S. 336-347.

20. *Herbert A. Simon.* The Sciences of the Artificial. – M.I.T. Press, Cambridge, Mass., 1969.

21. *Robert Venturi.* Complexity and Contradiction in Architecture. – New York: The Museum of Modern Art Press, 1966.

ДИЗАЙН В ИСКУССТВЕ

Кожеков Алексей Васильевич, профессор кафедры живописи и композиции,
Национальная академия изобразительного искусства и архитектуры, г. Киев

Рассмотрены особенности роли и значения дизайна в искусстве. Предложено определение дизайна в разных научных концепциях. Проанализированы истоки культурологических исследований связи дизайна и искусства. Рассмотрена корреляция дизайна не только с культурными и художественными традициями, но и философией, экологией и другими областями общественного знания. При этом дизайн рассматривается и как общемировой, и как национальный феномен. Дана характеристика новейшим проявлениям дизайна.

Ключевые слова: дизайнер, искусство, культурология, графика, художественно-декоративные средства, социокультурное явление, проектирование, практика, стиль, направление, история, теория, постмодернизм.

DESIGN IN ART

Kozhekov Aleksey, Professor, Department of Painting and Composition,
National Academy of Fine Arts and Architecture, Kiev

In article features of a role and value of design in art are considered. Determination of design in different scientific concepts is offered. Sources of culturological researches of communication of design and art are analyzed. Correlation of design not only with cultural and art traditions, but also philosophy, ecology and other areas of public knowledge is considered. At the same time the design is considered both as universal and as a national phenomenon. The characteristic is given to the newest manifestations of design.

Key words: designer, art, cultural science, graphics, art and decorative means, sociocultural phenomenon, design, practice, style, direction, history, theory, postmodernism.

UDC 792.8 (091)= 7.034:792.82:7.071.2

DESIGN IN ART

Kozhekov Aleksey, Professor, Department of Painting and Composition
National Academy of Fine Arts and Architecture, Kiev

The aim of this paper is to systematize and generalize scientific concepts about a design role in different manifestations of the modern art.

Research methodology. Major publications and monographs on the subject have been reviewed. Correlation of design not only with cultural and art traditions, but also philosophy, ecology and other areas of public knowledge is considered. At the same time the design is considered both as universal and as a national phenomenon. The characteristic is given to the newest manifestations of design.

Results. It has been found that terminological judgment of design began with the middle of the XX century, first of all within postmodern paradigm. The design correlates with cultural and art traditions, philosophy, ecology and other areas of public and humanitarian knowledge. Actually the design represents the hierarchical structure expressed by means of the invoice of material, space and contrast, balance and proportions, ornaments and repetitions, the size, scale and a form, color and density, texture and weight. It is possible to consider culture of design as the huge multilayered text which is written down by different fonts and alphabets in different spheres of culture and art. However the dilemma «art or production» in the sphere of design is inevitable. The design role in the concentrated look can be expressed in art by the fact that it is connected with creation of esthetically perfect, that is fine environment. At the same time the design is not connected with formal achievement of beauty or use of technical means, instead of that is characterized by a plan and its realization in a subject environment and by means of subject means. At the same time the design role in art is essentially differentiated depending on the region of the world.

Novelty. Novelty of a research consists in systematization and synthesis of information on features of development of design for the last years in various spheres of art.

The practical significance. Ukrainian educators and art critics can consider information which is contained in this article useful to develop new strategy of training in bases of design to non-specialist students.

Key words: design, designer, art, culture, cultural science, graphics, art and decorative means, sociocultural phenomenon, design, practice, style, direction, history, theory, postmodernism.